ANALIZA JAVNE RAZPRAVE

o analizi stanja, analizi SWOT in potrebah Strateškega načrta skupne kmetijske politike za naslednje programsko obdobje

PROGRAM RAZVOJA PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

V obdobju od 11. novembra do 2. decembra 2020 je potekala javna razprava o analizi stanja, analizi SWOT in potrebah Strateškega načrta skupne kmetijske politike za naslednje programsko obdobje. Z namenom, da se vključi čim širši krog zainteresirane in strokovne javnosti v pripravo Strateškega načrta SKP, je bila pripravljena tudi spletna anketa. Glavne ugotovitve te ankete so predstavljene v nadaljevanju.

Anketa je vsebovala več tipov vprašanj, in sicer:

- splošna vprašanja, kot na primer: spol, starost, izobrazba, regija prebivališča, področje delovanja, proizvodna usmerjenost;
- rangiranje oz. prioritizacija splošnih in specifičnih ciljev SKP ter predlaganih potreb znotraj posameznih specifičnih ciljev;
- podaja predlogov intervencij/ukrepov, za katere so anketiranci menili, da so najbolj primerni za naslavljanje rangiranih potreb (npr. investicije na kmetijska gospodarstva, OMD plačila, pristop CLLD ...).

Anketo je izpolnilo 1.350 anketirancev, med njimi 56 % moških in 44 % žensk (Slika 1).

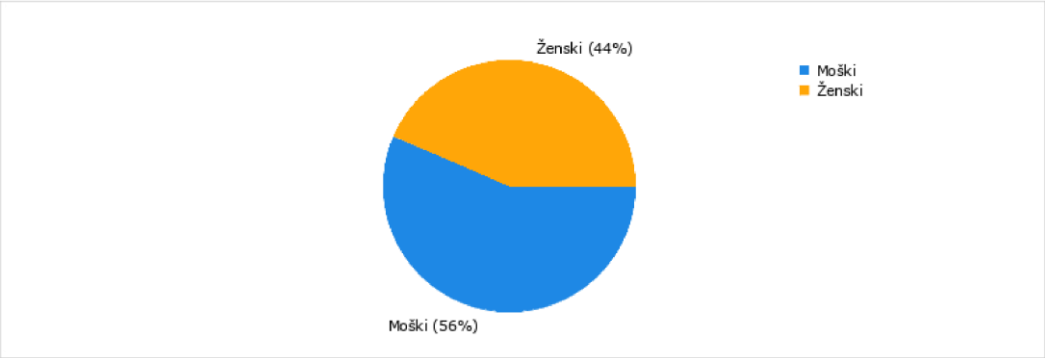

Slika 1: Anketiranci glede na spol (n = 1350)

Glede na starost jih je polovica anketirancev pripadala starostni skupini od 41–65 let, delež mladih (do 29 let) je bil 17 %, delež starejših (65 in več let) pa je bil 4 % (Slika 2).

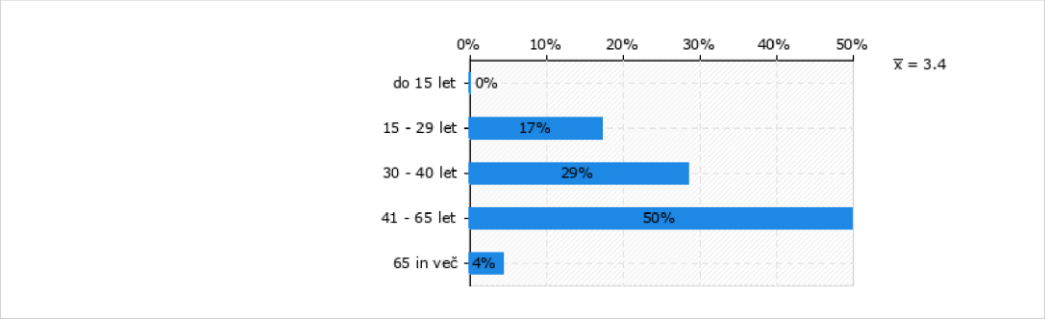

Slika 2: Anketiranci glede na starostno skupino (n = 1350)

Glede na statistično regijo je anketo izpolnilo največ anketirancev iz osrednjeslovenske (17 %), podravske (15 %) in savinjske (14 %) regije, najmanj pa iz zasavske (3 %) in notranjsko-kraške (3 %) regije (Slika 3).

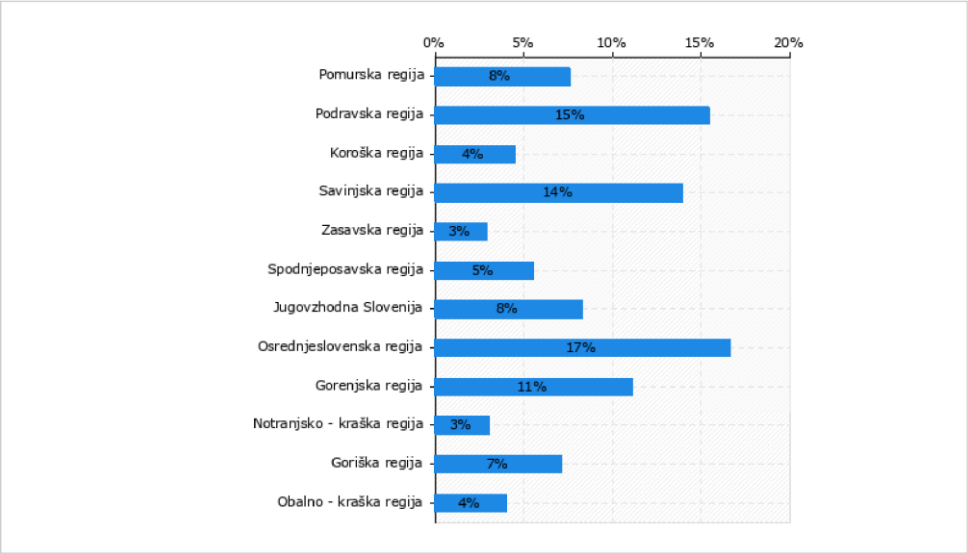

Slika 3: Anketiranci glede na statistično regijo, v kateri prebivajo (n = 1348)

Več kot polovica sodelujočih v anketi je imela doseženo višjo ali visoko izobrazbo, in sicer kar 55 %, s srednješolsko izobrazbo jih je bila četrtina (25 %) in pridobljen magisterij ali doktorat pa je imelo 18 % sodelujočih, zgolj 1 % je imelo dokončano osnovno šolo (Slika 4).

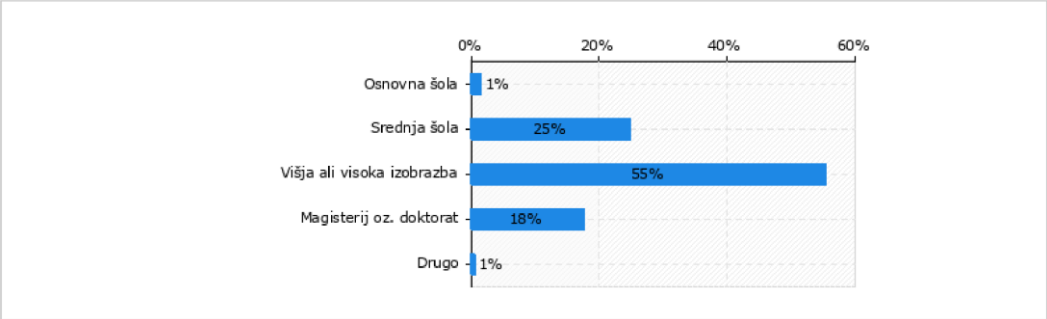

Slika 4: Anketiranci glede najvišjo doseženo formalno izobrazbo (n = 1350)

Glede na področje delovanja je bilo največ anketirancev (40 %) iz kmetijske proizvodnje, sledi svetovanje (18 %) ter javna uprava (10 %). S področja raziskav in razvoja ter s področja NVO je bilo po 5 % sodelujočih, s področja izobraževanja in s področja lokalne samouprave je bilo po 4 % sodelujočih. S področja predelave živil in s področja trgovine pa je bilo po 3 % sodelujočih. Preostali delež pripada kategoriji drugo, in sicer upokojenec, turizem, proizvodnja, farmacija, gozdarstvo, zdravstvo, gospodarstvo, LAS, gostinstvo, itd. (Slika 5).

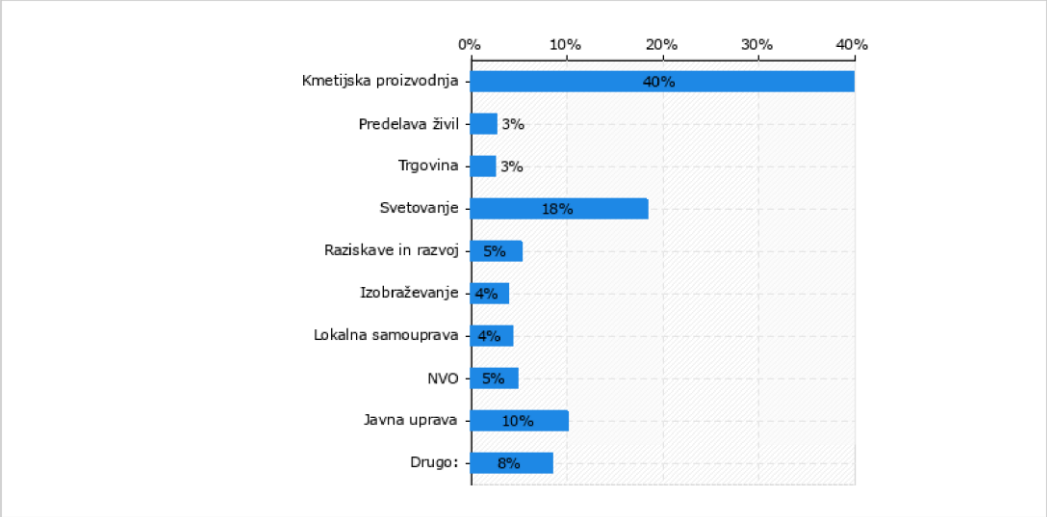

Slika 5: Anketiranci glede na področje delovanja (n = 1350)

Znotraj kmetijske proizvodnje je bila prevladujoča proizvodnja usmerjenost anketirancev živinoreja (38 %), sledi mešana proizvodnja (19 %), poljedelstvo (11 %), sadjarstvo (8 %), vrtnarska dejavnost (8 %), vinogradništvo (7 %) (Slika 6).

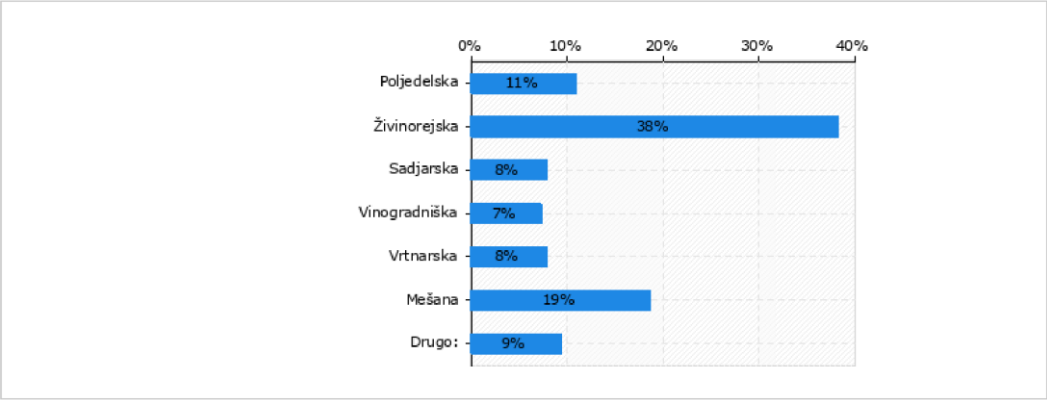

Slika 6: Anketiranci glede na prevladujočo kmetijsko proizvodno usmerjenost (n = 966)

Na vprašanje, o pomembnosti treh splošnih ciljev bodoče Skupne kmetijske politike, so največji pomen pripisali cilju spodbujanje prehranske varnosti, cilju krepitev skrbi za okolje in podnebnih ukrepov srednji pomen, cilj krepitev podeželskih območij pa izpostavili kot najmanj pomemben (Slika 7).

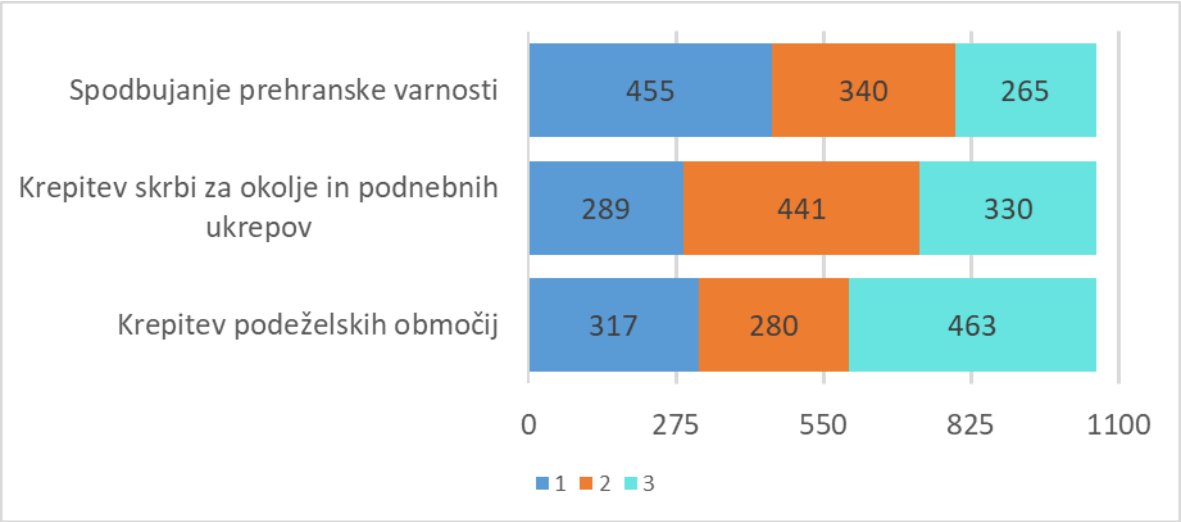

Slika 7: Kateri splošni cilj bodoče Skupne kmetijske politike se vam zdi najbolj pomemben (1 je najbolj pomembno, 3 najmanj pomembno) (n = 1060)

V nadaljevanju so bili anketiranci naprošeni, da najprej razvrstijo devet specifičnih ciljev iz predloga uredbe bodoče Skupne kmetijske politike po pomembnosti. Potem pa so morali znotraj posameznega cilja po pomembnosti razvrstiti še predlagane potrebe. Rezultati ankete kažejo, da je največ anketirancev na prvo mesto po pomembnosti uvrstilo specifični cilj 3 – Izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi. Podrobnosti rezultatov so prikazane na spodnji sliki.

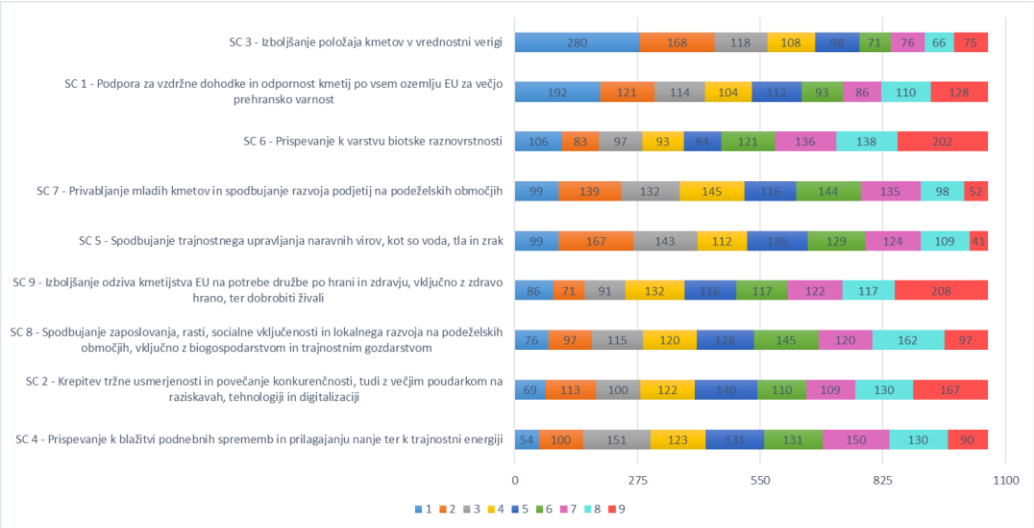

Slika 8: Razvrstite specifične cilje iz predloga uredbe bodoče Skupne kmetijske politike po pomembnosti, ki jih imajo za vas (1 je najbolj pomembno, 9 najmanj pomembno) (n = 1060)

A. Specifični cilj 1 - Podpora vzdržnim dohodkom kmetij in odpornosti po vsej Uniji za povečanje prehranske varnosti

V okviru SC 1 je največ anketirancev kot najpomembnejšo potrebo izpostavilo zagotovitev primerljivega dohodkovnega položaja kmetijskih gospodarstev. Podrobnosti rezultatov so prikazane na spodnji sliki.

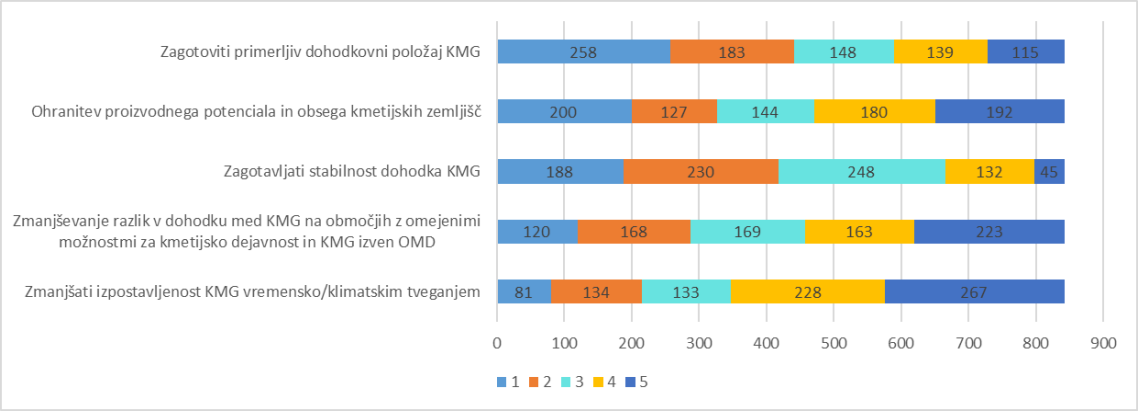

Slika 9: Razvrstite predlagane potrebe, ki izhajajo iz analize stanja v okviru SC 1 (1 je najbolj pomembno, 5 najmanj pomembno) (n = 843)

Na vprašanje, ali bi dodali še kakšno potrebo, je največ anketirancev izpostavilo potrebo po zaščiti domačega trga, predvsem z vidika zagotavljanja pravičnega plačila za delo, kmetijske pridelke in proizvode, zagotavljanje trga ter krepitev povečanja domače pridelave (samooskrbe). Sledijo vsebine vezane na ohranjanje in krepitev okolju prijaznem kmetijstvu, razdelitev in upravičenost do sredstev skupne kmetijske politike, pomen ohranjanja majhnih kmetij, zagotavljanje socialnega in zdravstvenega varstva kmetov ter ohranjanje proizvodnega potenciala in obsega kmetijskih zemljišč.

B. Specifični cilj 2 - Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji

V okviru SC 2 je največ anketirancev kot najpomembnejšo potrebo izpostavilo zagotovitev povečanja produktivnosti, konkurenčnosti in tehnološki razvoj kmetijskih gospodarstev, vključno s prehodom v krožno gospodarstvo. Podrobnosti rezultatov so prikazane na spodnji sliki.

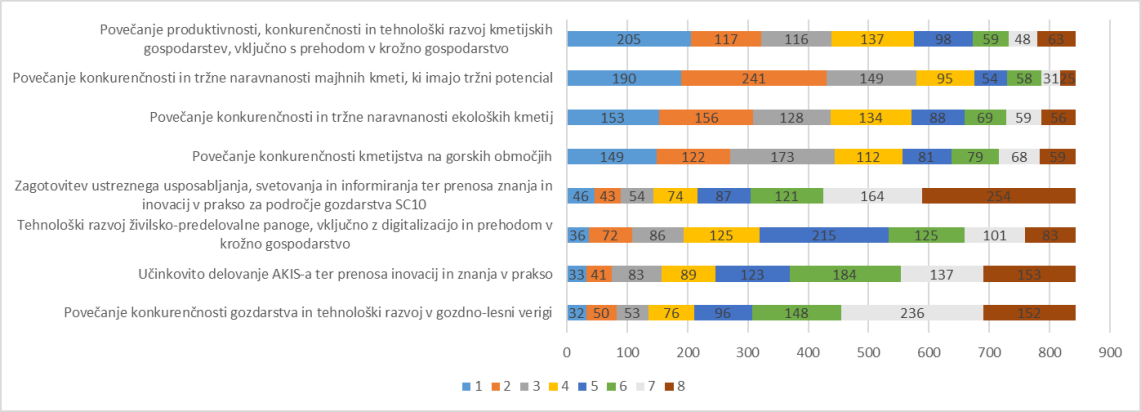

Slika 10: Razvrstite predlagane potrebe, ki izhajajo iz analize stanja v okviru SC 2 (1 je najbolj pomembno, 8 najmanj pomembno) (n = 843)

Na vprašanje, ali bi dodali še kakšno potrebo, je največ anketirancev izpostavilo potrebo po vsebinah AKIS-a (krepitev svetovanja in prenosa znanja do kmetov, uvedba digitalnih orodij in informacijskih sistemov na različnih ravneh), sledijo vsebine vezane na konkurenčnost kmetijstva, trajnostni razvoj, gozdarstvo in povezovanje.

C. Specifični cilj 3 - Izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi

V okviru SC 3 je največ anketirancev kot najpomembnejšo potrebo izpostavilo krepitev kratkih dobavnih poti in lokalnih trgov. Podrobnosti rezultatov so prikazane na spodnji sliki.

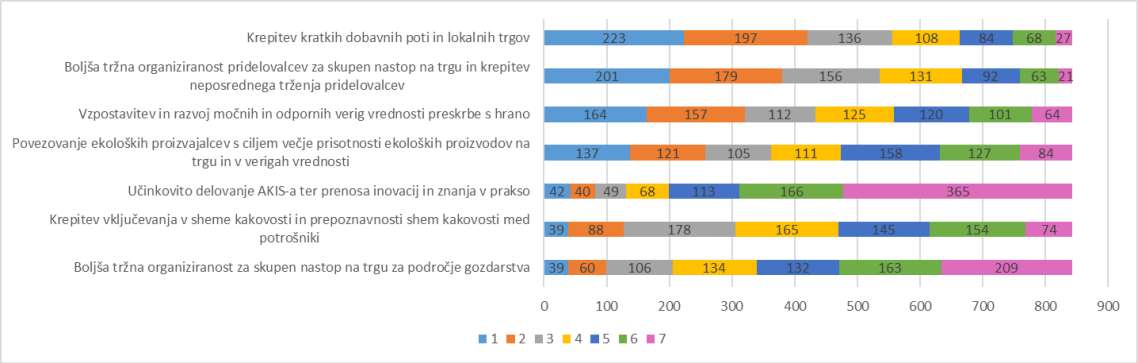

Slika 11: Razvrstite predlagane potrebe, ki izhajajo iz analize stanja v okviru SC 3 (1 je najbolj pomembno, 7 najmanj pomembno) (n = 843)

Na vprašanje, ali bi dodali še kakšno potrebo, je največ anketirancev izpostavilo vsebine vezane na pomen lokalnih verig (promocija, sodelovanje, odkup lokalno pridelane hrane s strani javnih zavodov), sledijo vsebine s področja povezovanja (vzpostavitev zbirnih centrov, vzpostavitev sistema dolgoročnih pogodb, organiziran skupen dostop na trg), ozaveščanja (slovenski proizvodi, ekološko

kmetovanje, pomen kmetijstva), shem kakovosti, ureditve cenovno-stroškovnega razmerja ter boljšo zaščito domačega pridelovalca (kontrola uvoza hrane).

D. Specifični cilj 4 - Prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji

V okviru SC 4 je največ anketirancev kot najpomembnejšo potrebo izpostavilo ohranjanje organske snovi v tleh. Podrobnosti rezultatov so prikazane na spodnji sliki.

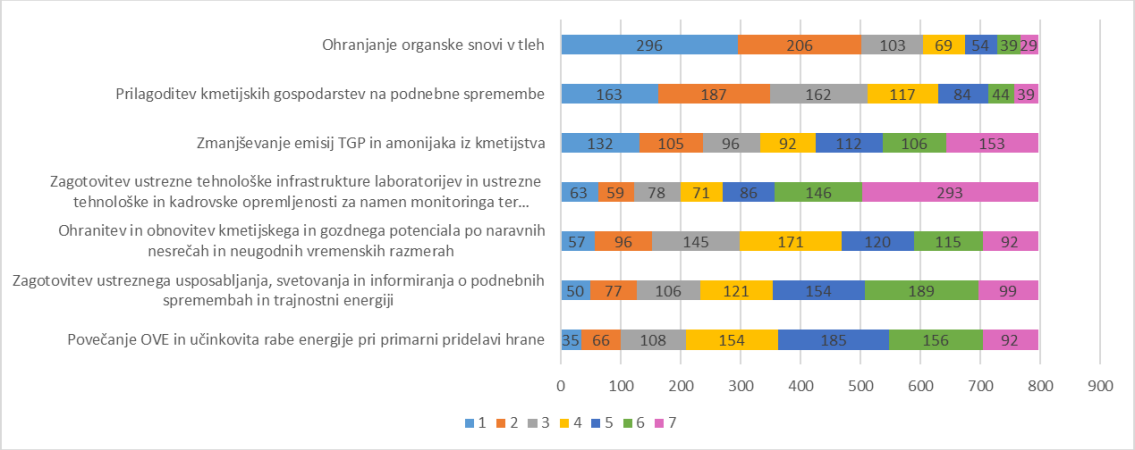

Slika 12: Razvrstite predlagane potrebe, ki izhajajo iz analize stanja v okviru SC 4 (1 je najbolj pomembno, 7 najmanj pomembno) (n = 796)

Na vprašanje, ali bi dodali še kakšno potrebo, je največ anketirancev izpostavilo vsebine vezane na pomen trajnostnega kmetijstva/pridelave hrane (ekološko kmetovanje, biodinamično kmetovanje, zmanjšanje rabe FFS), vsebine AKIS (usposabljanje in izobraževanje, sistem prognoz, monitoringi), prilagajanje/blaženje podnebnih sprememb ter področje OVE/URE.

E. Specifični cilj 5 - Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak

V okviru SC 5 je največ anketirancev kot najpomembnejšo potrebo izpostavilo ohranjanje kmetijskih in gozdnih tal. Podrobnosti rezultatov so prikazane na spodnji sliki.

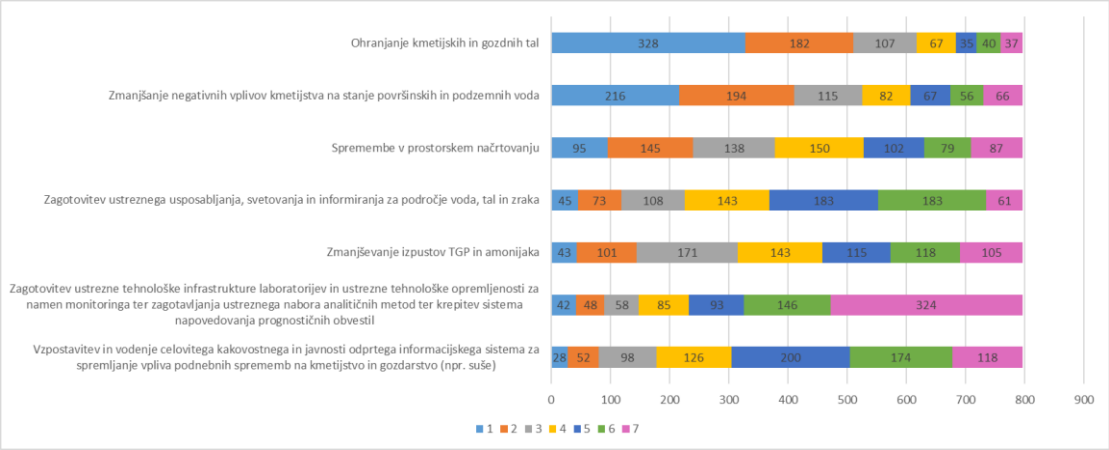

Slika 13: Razvrstite predlagane potrebe, ki izhajajo iz analize stanja v okviru SC 5 (1 je najbolj pomembno, 7 najmanj pomembno) (n = 796)

Na vprašanje, ali bi dodali še kakšno potrebo, je največ anketirancev tako kot pri predhodnem specifičnem cilju izpostavilo vsebine vezane na pomen trajnostnega kmetijstva/pridelave hrane ter potrebo po varovanju kmetijskih zemljišč in prostorskemu načrtovanju.

F. Specifični cilj 6 - Prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine

V okviru SC 6 je največ anketirancev kot najpomembnejšo potrebo izpostavilo ohranjanje kmetijske kulturne krajine in krajinskih značilnosti. Podrobnosti rezultatov so prikazane na spodnji sliki.

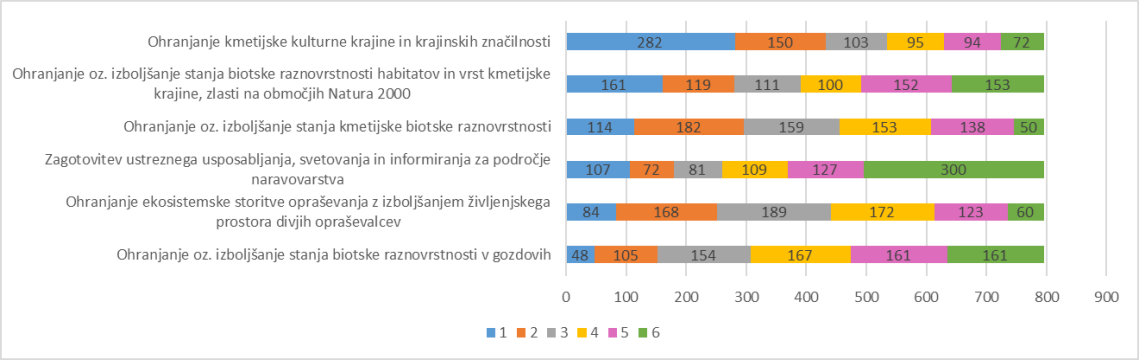

Slika 14: Razvrstite predlagane potrebe, ki izhajajo iz analize stanja v okviru SC 6 (1 je najbolj pomembno, 6 najmanj pomembno) (n = 796)

Na vprašanje, ali bi dodali še kakšno potrebo, je največ anketirancev izpostavilo vsebine vezane na različne kmetijske prakse in rabo površin, sledijo vsebine, vezane na opredelitev naravovarstvenih zahtev in ukrepov ter vsebine vezane na zavarovana območja (ohranitev habitatov in prostoživečih organizmov, Natura 2000).

G. Specifični cilj 7 - Privabljanje mladih v poklic kmeta in zadrževanje mladih kmetov v tem poklicu ter spodbujanje razvoja podjetij na podeželskih območjih

V okviru SC 7 je največ anketirancev kot najpomembnejšo potrebo izpostavilo olajšanje dostopa do sredstev za naložbe. Podrobnosti rezultatov so prikazane na spodnji sliki.

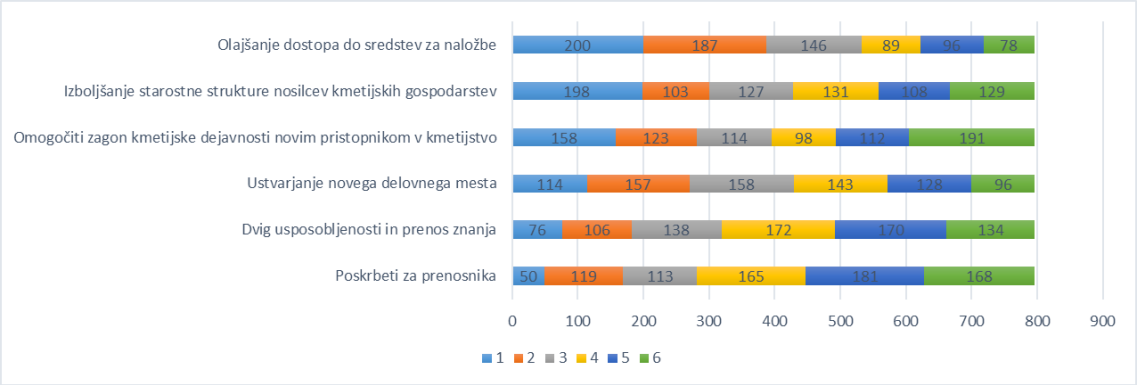

Slika 15: Razvrstite predlagane potrebe, ki izhajajo iz analize stanja v okviru SC 7 (1 je najbolj pomembno, 6 najmanj pomembno) (n = 796)

Na vprašanje, ali bi dodali še kakšno potrebo, je največ anketirancev izpostavilo vsebine povezane z dostopom do sredstev, opredelitvijo ukrepov, razpisnih pogojev ter dostopom do zemljišč. Sledijo vsebine povezane z AKIS (izobraževanje, sodelovanje, digitalizacija).

H. Specifični cilj 8 - Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom

V okviru SC 8 je največ anketirancev kot najpomembnejšo potrebo izpostavilo razvoj osnovnih storitev, dvig kakovosti življenja in zagotavljanje infrastrukturnega razvoja na podeželju. Podrobnosti rezultatov so prikazane na spodnji sliki.

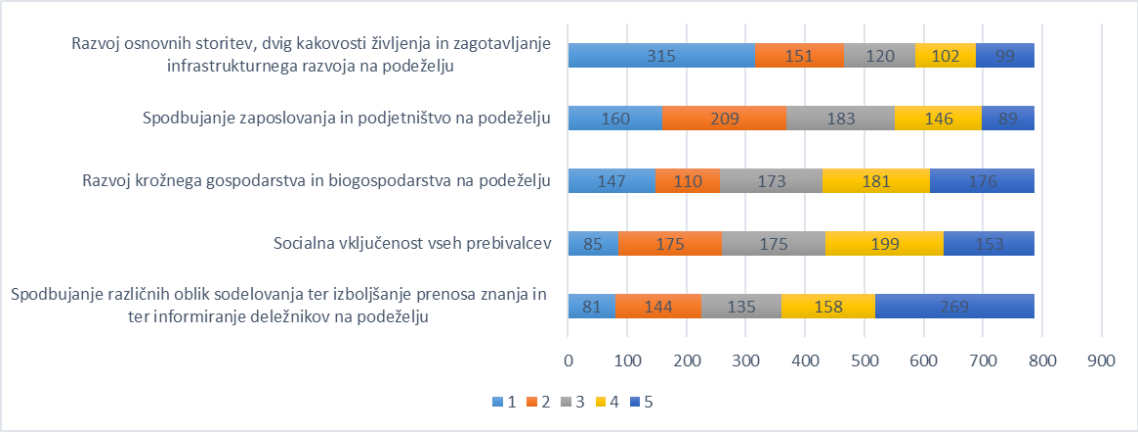

Slika 16: Razvrstite predlagane potrebe, ki izhajajo iz analize stanja v okviru SC 8 (1 je najbolj pomembno, 5 najmanj pomembno) (n = 787)

Na vprašanje, ali bi dodali še kakšno potrebo, je največ anketirancev izpostavilo večjo socialno varnost kmetov, pomen medsebojnega sodelovanja med različnimi deležniki, ureditev infrastrukture (internet, mobilni signal, ceste) ter podpora turizmu in društvom.

I. Specifični cilj 9 - Izboljšanje odziva kmetijstva EU na potrebe družbe na področju hrane in zdravja, vključno z varno in hranljivo trajnostno pridelano hrano, zavrženo hrano ter dobrobitjo živali

V okviru SC 9 je največ anketirancev kot najpomembnejšo potrebo izpostavilo zmanjševanje izgub in odpadkov hrane. Podrobnosti rezultatov so prikazane na spodnji sliki.

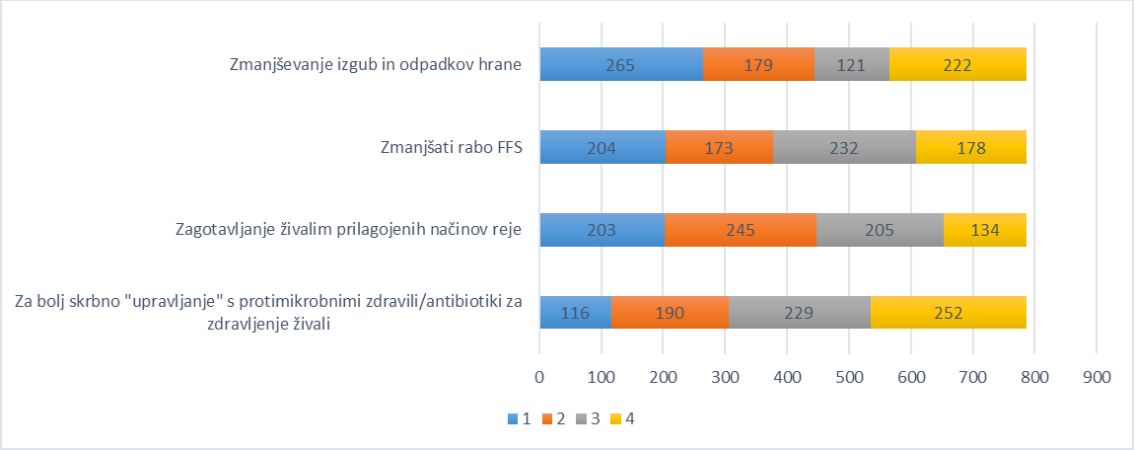

Slika 17: Razvrstite predlagane potrebe, ki izhajajo iz analize stanja v okviru SC 9 (1 je najbolj pomembno, 4 najmanj pomembno) (n = 787)

Na vprašanje, ali bi dodali še kakšno potrebo, je največ anketirancev izpostavilo potrebo po zmanjšanju pomena živinoreje in porabe mesa ter povečanju rastlinske pridelave. Sledi potreba po zmanjšani rabi FFS ter vsebine vezane na dobrobit živali (način reje živali, odprava uporabe antibiotikov pri rejnih živalih).

J. Predlogi najbolj primernih intervencij/ukrepov za naslavljanje potreb

V želji, da se v fazi priprave predlogov intervencij/ukrepov vključi čimširšo javnost, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano želelo tudi preko ankete zbrati čimveč predlogov, katere intervencije/ukrepi bi bile najbolj primerne za naslavljanje predhodno opredeljenih potreb.

V okviru ankete je 364 anketirancev podalo številne predloge intervencij. Med najbolj številčnimi predlogi so bile izpostavljene vsebine, povezane z različnimi vidiki naložb (opredelitev ciljnih skupin, kot so manjše kmetije, kmetije na OMD območjih, poenostavitve razpisnih pogojev, podpora panogam,…). Sledijo različne pobude za pomoč mladim (in novim) kmetom. Tretjo večjo skupino pa predstavljajo različni predlogi povezani z okoljem. Na spodnji sliki so prikazani rezultati teh predlogov po posameznih skupinah.

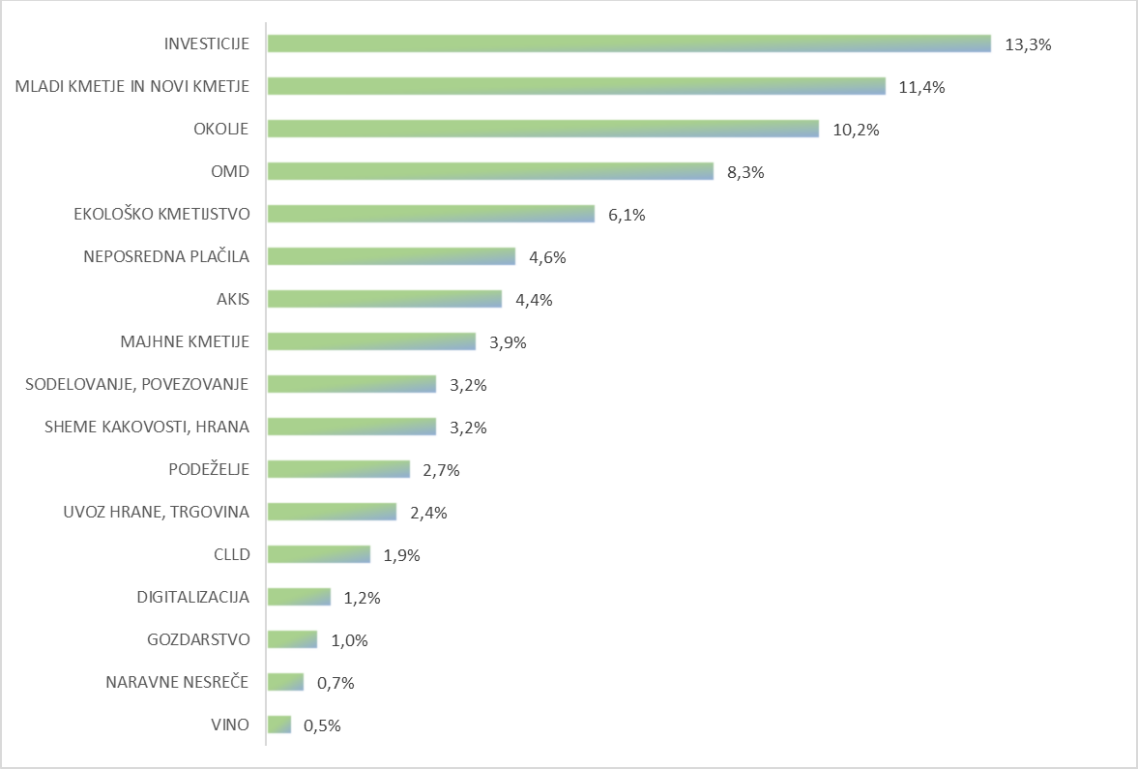

Slika 18: Predlogi najbolj primernih intervencij/ukrepov za naslavljanje potreb (n = 364)